

Handläggare
Ulf Mohlander
Telefon: 08-508 28 830**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2016-08-30 p. 23

Svealandskusten 2016

Årsrapport från Svealands Kustvattenvårdsförbund

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna anmälan av Svealands Kustvattenvårdsförbunds årsrapport "Svealandskusten 2016"
2. Uppdra åt miljöförvaltningen att bevaka att ett förslag om att utöka antalet kommunrepresentanter i förbundets styrelse tas upp på förbundsstämman 2017.
3. Översända tjänsteutlåtandet för kännedom till Svealands kustvattenvårdsförbund

Gunnar Söderholm
FörvaltningschefMaria Svanholm
Enhetschef

Sammanfattning

Svealands Kustvattenvårdsförbund bedriver miljöövervakning och samordnar recipientkontroll längs Svealandskusten. Förbundet har redovisat de mätningar som genomfördes 2015 i sin senaste årsrapport, "Svealandskusten 2016". De visade överlag mätvärden som är i nivå med tidigare år, d.v.s. att de flesta vattenförekomsterna längs Svealandskusten inte når upp till god ekologisk status.

Mot bakgrund av att staden betalar en anseelig summa i avgift till förbundet, den utgör c:a 25 % av förbundets budgetomslutning, bör staden enligt förvaltningens mening ha en styrelserepresentant i förbundet. Vid förbundets årsstämma i april 2016, framförde stadens representant önskemål om att Stockholms stad ska representeras i styrelsen. Stämman

beslutade att ge styrelsen i uppdrag att se över stadgarna så att den kommunala representationen utökas i samband med att ny styrelse utses år 2018.

Bakgrund

Verksamhetsområdet för Svealands Kustvattenvårdsförbund (SKVVF) omfattar kustvatten i Uppsala, Stockholms och Södermanlands län och sträcker sig till länsgränsen mot Gävleborgs län i norr samt till länsgränsen mot Östergötlands län i söder. Förbundet, som bildades 2000, är en ideell förening och verksamheten finansieras i huvudsak genom medlemsavgifter. Medlemmarna består av 22 kustkommuner i Uppsala, Stockholm och Södermanlands län, två länsstyrelser, två landsting, 13 privata och kommunala bolag samt 9 intresse- och ideella föreningar. Kommunerna betalar årligen en rörlig serviceavgift, 1,05 kr/invånare, till förbundet som baseras på invånarantal i kommunen samt en fast medlemsavgift på 1000 kr. Stockholm stad betalar en avgift baserad på det totala invånarantalet i staden oavsett om de är bosatta i det primära avrinningsområdet eller inte. Detta eftersom i princip allt avloppsvatten från stadens invånare leds ut i kustvattnet, antingen via utsläpp från Bromma och Henriksdals avloppsreningsverk i Strömmen eller via Himmerfjärdsverket i Himmerfjärden.

Förbundet hade år 2015 en budgetomslutning för på 3,5 mkr varav 3,1 mkr består av service- och medlemsavgifter. Styrelsen nomineras av KSLs valberedning och består av både politiker och tjänstemän. Stockholm stad är för närvarande inte representerad i styrelsen. Stockholm Vatten hade tidigare en styrelserepresentant som avgick i samband med förbundsstämman 2015.

Förbundet ska enligt stadgarna verka för en god vattenvård utmed Svealandskusten genom att bygga upp en kunskapsbas, dels om kustvattnets kvalitet och dels om orsaker till påverkan. Förbundet tillhandahåller underlag till aktörer som arbetar med åtgärder som kan påverka kustvattnets kvalitet. Provtagningar, analyser och utveckling av förbundets miljöövervakningssystem sköts av institutionen för Ekologi, Miljö och Botanik (EMB), f.d. Systemekologiska institutionen, vid Stockholms Universitet på uppdrag av förbundet.

För att bedöma vattenkvaliteten i områdets olika delar i förhållande till föreskrivna miljökvalitetsnormer driver förbundet en omfattande provtagningsverksamhet. Sedan 2001

genomförs årliga mätningar i det fria vattnet, där förbundet följer tillståndet i så gott som alla regionens vattenområden. Provtagning görs vid 179 stationer (se sid 36 i årsrapporten) varav 86 finansieras via förbundet. De övriga finansieras via länsstyrelsens regionala miljöövervakning och de verksamhetsutövare som valt att samordna sin recipientkontroll med förbundet.

De aktörer som bedriver recipientkontroll (egenkontroll) inom Svealandskusten erbjuds av förbundet att inordna sina program i förbundets provtagningsverksamhet. Detta görs genom dialog med olika verksamhetsutövare om vad som är möjligt och nödvändigt för att deras data ska kunna samutvärderas med förbundets. Målet är att tillsammans få bättre kunskap som bas för åtgärder. För verksamhetsutövarna betyder det också ofta bättre kvalitetskontroll och minskade kostnader för sin egenkontroll. I nuläget har följande verksamheter inordnat sin recipientkontroll i förbundets mätprogram: Nyköping Vatten AB, SSAB i Oxelösund, Oxelösunds hamn, Oxelö Energi, Haninge och Nynäshamns kommuners recipientkontroll samt delar av Nacka stads miljöövervakning.

Förbundet har sedan starten arbetat systematiskt med att samla in utsläppsdata från avloppsreningsverk och industrier samt mätdata från vattendragsmynningar och föra in dessa i en emissionsdatabas. Detta är ett viktigt underlag för att kunna visa på olika källors betydelse för statusen och som underlag för kommande åtgärdsprogram.

Information om förbundet samt rapporter och data om Svealands kustvatten finns på förbundets nya hemsida, www.skvvf.se. Den kompletteras av www.svealandskusten.se vars uppbyggnad har fortsatt under 2016. Sajten, som är en regional version av Havet.nu, är ett samarbetsprojekt mellan förbundet och Östersjöcentrum vid Stockholms universitet som står för uppbyggnad och drift. Projektet sker i nära samverkan mellan regionens viktigaste aktörer med ansvar eller intresse för kustvattnets kvalitet.

Svealandskusten.se kommer succesivt att byggas ut med information från medlemmarna i förbundet, bland annat kommunerna. För närvarande presenterar sex kommuner, däribland Stockholm, information om sitt arbete för en bättre miljö i kustvattnet. Medlemmarnas information kompletteras med en lättillgänglig, tillförlitlig och detaljerad beskrivning av miljötillståndet längs Svealandskusten, med kommenterade

figurer över tillstånd och trender som Östersjöcentrum tillhandahåller. Sajten vänder sig både till en intresserad allmänhet och till aktörer inom miljöområdet, och presenterar både Svealandskusten som helhet och enskilda havsområden.

Årsrapportens innehåll

Förbundets verksamhet redovisas årligen i en årsrapport (bilaga 1) som i år innehåller två artiklar skrivna av förbundets Miljöanalysfunktion; dels den årligen återkommande artikeln *"Tillståndet längs kusten"* som redovisar resultaten av förbundets provtagningar från senaste kalenderåret samt en artikel med en djupdykning i två vattenområden längs Svealandskusten *"Lika men ändå olika – Nyköpings fjärder och Östhammarsfjärden"*.

I årsrapporten finns också artiklar skrivna av externa experter på uppdrag av förbundet eller av andra intressenter som kan bidra till förståelsen för miljöförhållandena och utvecklingen av tillståndet i kustvattnet. Dessa är: *"Nya Slussen skapar ökade naturvärden"*; *"SSAB i Oxelösund – tillverkar stål och hjälper gäddor"*; *"Våtmarker – hur bra fungerar de egentligen?"*; *"Stora förändringar i mjukbottensamhället"*; samt *"Kustfisker i Svealand bör förvaltas lokalt"*.

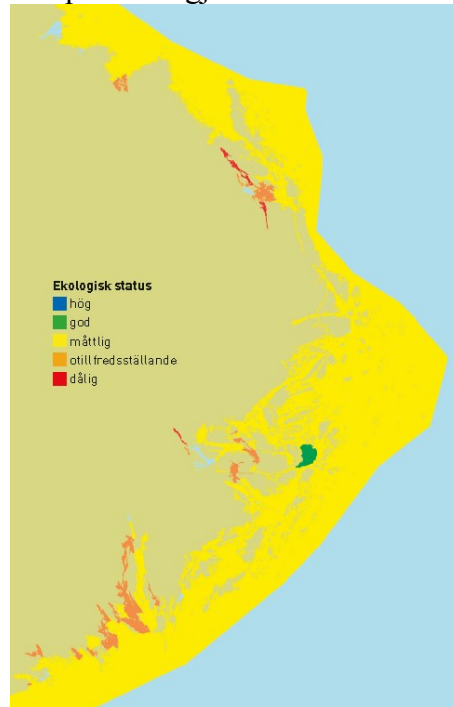
Tillståndet längs kusten

Nedan redovisas några utvalda data och analyser från rapporten. För vidare läsning hänvisas till bifogad årsrapport.

I Stockholms innerskärgård var det under 2015 ovanligt låga närings- och klorofyllnivåer och ett förhållandevis bra siktdjup. I delar av mellanskärgården var det istället ännu ett år med höga klorofyllhalter, det vill säga mycket planktonalger, särskilt i augusti. Möjligen finns ett samband med det syrefattiga, fosforrika djupvatten som strömmade in i skärgården 2013 och som nu i blandats om i hela vattenmassan.

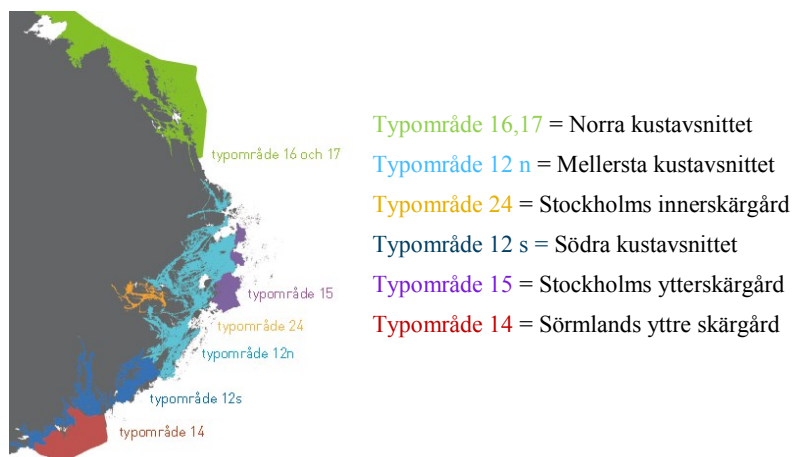
Den senaste officiella klassningen av kustvattnens ekologiska status genomfördes under 2013, omfattar perioden 2007-2012 och är den senaste officiella bedömningen av övergripande ekologisk status. Sådana klassningar ska enligt vattendirektivet genomföras vart sjätte år, och detta är den andra hittills. För många av Svealands vattenförekomster har klorofyllhalten blivit avgörande för statusbedömningen, eftersom andra data saknas. I vissa fall har även bottenfauna och biovolym för växtplankton påverkat statusen. Detta gäller

till exempel för Kanholmsfjärden, där den låga biovolymen växtplankton gjort att den klassats till god status, se figur 1.

Figur 1. Den av vattenmyndigheten senaste klassningen av den ekologiska statusen för vattenförekomster i Svealands kustvatten (www.viss.lst.se).

Nedan anges trender för klorofyll, kväve och fosfor för de typområden som förbundets miljöanalysfunktion använder för att illustrera trender för större områden. I varje typområde, se figur 2, ingår ett flertal vattenförekomster.

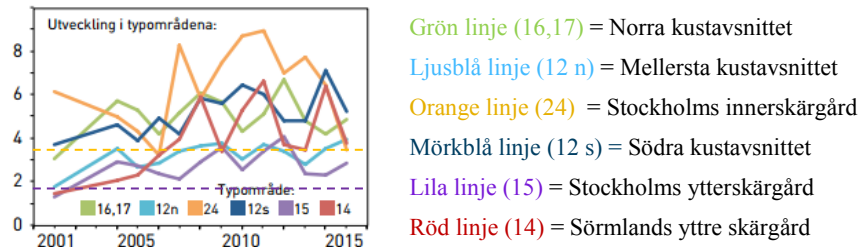
Figur 2. Typområden inom Svealandskusten.

Klorofyll

I Stockholms innerskärgård (typområde 24) var klorofyllhalterna ovanligt låga 2015, lika låga som 2006 efter ett antal år med nästan dubbelt så höga nivåer. Däremot var

det algblomning både till havs och i mellanskärgården vilket gav ovanligt höga klorofyllhalter.

Klorofyll 2001-2015 (µg/l)

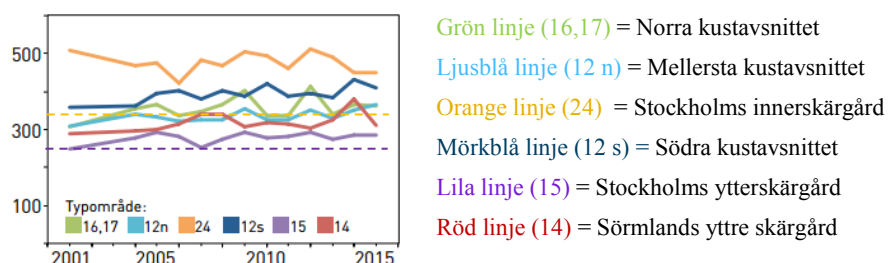
Figur 3. Halter av klorofyll i Svealands kustvatten åren 2001-2015. Gränsen mellan god och måttlig ekologisk status varierar mellan typområdena och styrs av salthalten. I innerskärgården ligger den på 3,5 µg/l (orange streckad linje) och i de saltare yttre delarna på 1,8 µg/l (lila streckad linje).

Kväve och fosfor

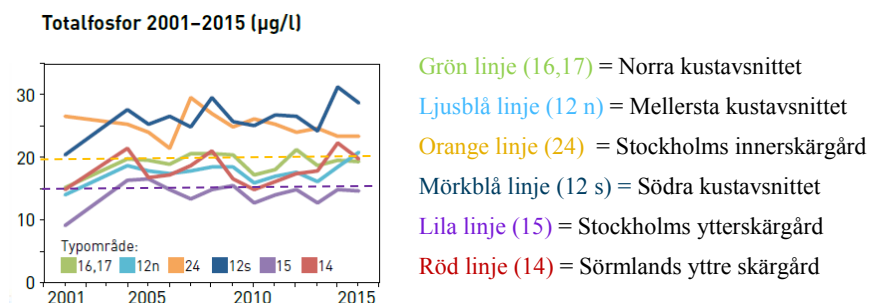
Kväve- och fosforhalterna speglar näringsbelastningen på kustvattnet och är den huvudsakliga orsaken till övergödning och algblomningar. Kväve- och fosforhalterna är stödparametrar för att bestämma den ekologiska statusen.

Jämfört med de senaste åren var kvävekoncentrationen i innerskärgården (typområde 24) 2015 förhållandevis låg. Både i den norra och i den södra skärgården var det istället relativt höga nivåer 2015. En orsak är att plankton alltid innehåller både kväve och fosfor, eftersom det är nödvändiga näringsämnen. När cyanobakterier stimuleras av stor fosfortillgång tillför de dessutom kväve genom sin förmåga att utnyttja kvävgas som kvävekälla. Detta kan mycket väl ha bidragit till de förhöjda kvävenivåerna i ytvattnet i mellanskärgården under 2015 i samma områden som de med förhöjda fosforhalter.

Totalkväve 2001-2015 (µg/l)

Figur 4. Halter av totalkväve i Svealands kustvatten åren 2001-2015. Gränsen mellan god och måttlig ekologisk status varierar mellan typområdena och styrs av salthalten. I innerskärgården ligger den på 350 µg/l (orange streckad linje) och i de saltare yttre delarna på 266 µg/l (lila streckad linje).

Figur 5. Halter av totalfosfor i Svealands kustvatten åren 2001-2015. Gränsen mellan god och måttlig ekologisk status varierar mellan typområdena och styrs av salthalten. I innerskärgården ligger den på 20 µg/l (orange streckad linje) och i de saltare yttre delarna på 15 µg/l (lila streckad linje).

Förvaltningens synpunkter

Svelands Kustvattenvårdsförbunds verksamhet är av stor betydelse för medlemmarnas arbete med att förbättra miljön i kustvattnet och en viktig förutsättning för att kostnadseffektiva åtgärder ska kunna vidtas. Kunskapen som finns i förbundet är också ett betydelsefullt underlag i Vattenmyndighetens arbete med att klassa statusen i kustområdet och har varit av stort värde för arbetet med att ta fram det nya åtgärdsprogrammet för Norra Östersjöns vattendistrikt som ska beslutas av vattenmyndigheten under 2016.

Förbundet håller för närvarande på att ta fram en ansökan till landstingets miljöanslag om att i projektform upprätta ett lokalt åtgärdsprogram för Vattenmyndighetens åtgärdsområde ”Stockholms inre skärgård”. Den omfattar åtta kommuner, inklusive Stockholm, med strandlinje mot innerskärgården samt 15 vattenförekomster, varav två av stadens vattenförekomster, Strömmen och Lilla Värtan. Stadens och de andra kommunernas motprestation kommer att vara nedlagd arbetstid och framtagande av underlagsmaterial i form av markanvändningskartor och andra underlag för att kunna beräkna belastningen från sin del av tillrinningsområdet. Projektet ligger i linje med den inriktning som staden drivit sedan starten om att förbundets verksamhet ska tillhandahålla åtgärdsunderlag utöver den rena miljöövervakningsverksamheten.

Mot bakgrund av att staden betalar en anseelig summa i avgift till förbundet, den utgör c:a 25 % av förbundets budgetomslutning, bör staden enligt förvaltningens mening ha en styrelserepresentant i förbundet för att där kunna uttrycka

stadens viljeinriktning för verksamheten. En ny styrelse kommer att utses i samband med valet 2018. Vid förbundsstämman detta år framförde stadens stämmorepresentant önskemål om att staden får en representant i styrelsen. Önskemål noterades och i den följande diskussionen framställdes ett förslag om att utöka antalet kommunrepresentanter i styrelsen. Styrelsen fick i uppdrag att behandla frågan och ta fram ett förslag till nästa års stämma. Beslut om förändringar i styrelsen kräver stadgeändring. Beslut om stadgeändring ska fattas av två på varandra följande stämmor varav den ena ska vara ordinarie. Förvaltningen föreslås få i uppdrag att bevaka att frågan om stadgeändring behandlas på kommande förbundsstämman 2017.

Inför valet 2018 bör staden ha utsett en representant som kan föreslås till förbundets valberedning.

Slut

Bilaga1. Svealandskusten 2016 – Årsrapport från Svealands
Kustvattenvårdsförbund